

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Sveriges
ÖVERFÖRMYNDARE

RIKSFÖRBUNDET
FRIVILLIGA
SAMHÄLLSARBETARE

Riksförbundet
Gode Män och Förvaltare
För den enskildes rätt i samhället

Justitiedepartementet

Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt

Summering av förslag från SOU 2021:36 som bör kunna gå i ett ”snabbspår”

Efter mötet med justitiedepartementet 25 september 2023 har de större aktörerna inom överförmyndarområdet vilka ser svårigheter som behöver hanteras försökt samlas. Nedan finns några av förslagen från SOU 2021:36 som vi bedömer är möjliga att föra fram i ett snabbspår. Kring de redovisade förslagen finns det överlag en samsyn och några är särskilt viktiga att hantera skyndsamt utifrån dagens situation.

Vi får signaler om att det blir allt svårare för ställföreträdare att utföra sitt uppdrag. Såväl huvudmän som ställföreträdare befinner sig i ett digitalt utanförskap, att ställföreträdare har svårigheter att utföra bankärenden och det blir allt större utmaning att rekrytera ställföreträdare. Tingsrätterna har allt längre handläggningstid för att anordna ett godmanskap eller förvaltarskap. Undertecknade aktörer ser flera utmaningar som behöver hanteras. Nedan finns flera viktiga punkter som enligt vårt förmenande bör kunna bli föremål för ett så kallat snabbspår. Vår förhoppning är att regeringen vill gå fram med förslagen nedan i ett så kallat snabbspår.

Vi vill samtidigt understryka att såväl ett nationellt register för ställföreträdarskap och en central myndighet/aktör är viktiga delar för att få ett ännu bättre fungerande system kring ställföreträdarskap. Några avsnitt i SOU 2021:36 som bygger på att det finns en nationell myndighet/aktör eller ett nationellt ställföreträdarregister, är inte med i de gemensamma punkterna nedan.

Nedan är en summering av de förslag som finns i utredningen som bör kunna föras fram i ett så kallat snabbspår. För förslagen i sin helhet hänvisas till SOU 2021:36.

	Förslag	Kommentar
1	Genomför språkliga ändringar + teknikneutral handläggning.	Rimligt att språkliga ändringar i en rad paragrafer bör kunna genomföras. Aktuella lagrum blir därmed enklare att läsa och mer begripliga. I samband med detta bör den nya lagtexten utformas teknikneutralt för att t.ex. en årsräkning ska kunna granskas och hanteras digitalt.
2	Inför sekretess för uppgifter om framtidsfullmakt.	Det är rimligt att handlingar och uppgifter kring en framtidsfullmakt som förvaras hos myndigheter omfattas av sekretess.

3	Genomför förslag på tillägg i 16:7 FB om möjlighet att pröva men vid utlämning av handlingar till närstående.	Bristen på sekretess kan t.ex. leda till att skyddade personuppgifter röjs eller att den som orsakat förvaltarskapet fortfarande kan få fullständig insyn i akten.
4	Ändrade begrepp. Gå från dagens <i>förvalta egendom, bevaka rätt och sörja för person, till ekonomiska angelägenheter och personliga angelägenheter.</i>	Samma begrepp som i framtidsfullmakt för att förtydliga uppdragen.
5	Ange i lagtext att mindre ingripande åtgärder ska vara prövade/uttömda innan det blir aktuellt med ett ställföreträdarskap.	En kodifiering av praxis (se t.ex. NJA 2022 s. 623) även om det dessvärre är nödvändigt. Godmanskap ska bara tillkomma om det i rättslig mening behövs.
6	För över icke tvistiga godmanskap från tingsrätt till överförmyndare vid anordnande, jämkning och upphörande.	Flertalet tingsrätter kämpar med mycket långa handläggningstider. Om ett ärende om godmanskap inleds hos överförmyndaren kan processen bli betydligt kortare. Tingsrättens roll renodlas på så sätt till att enbart hantera tvister gällande ställföreträdarskap.
7	Inför legal grund för att anställa ställföreträdare.	Professionella ställföreträdare är både nödvändigt och förekommer redan idag i vissa fall.
8	Förtydliga i lag att samtycke krävs för att få en god man (om hen kan ge samtycke) samt att godmanskapet ska upphöra då samtycke inte längre finns.	Flera godmanskap tillkommer utan uttryckligt samtycke samtidigt som flera godmanskap kvarstår trots att samtycke återkallats. Lagtexten behöver bli tydligare.
9	Huvudmannen i fokus. Tydligare och bättre information till huvudmannen samt att huvudmannens inställning eller förmodade inställning ska beaktas vid olika beslut. Huvudmannens medel ska kunna användas även till <i>välbefinnande i övrigt.</i>	Huvudmannen ska vara i fokus. Det behövs en lagreglering gällande begreppet "guldkant". Det behöver också på olika sätt tydliggöras att ställföreträdare ska utgå ifrån huvudmannen i sina beslut.
10	Tydligare information till huvudman och ställföreträdare innan anordnande av ställföreträdarskapet som ska dokumenteras.	Förändringen kommer medföra något färre uppdrag då det ibland finns felaktiga förväntningar på ett ställföreträdarskap. Bör kunna ge en bättre start på uppdraget och gör det lättare att följa upp ett ärende.
11	Inför krav på att en års/slutberättelse ska lämnas.	Det finns uppdrag där ställföreträdaren inte förvaltar någon egendom och det därför inte inkommer någon årsräkning. Med förslaget kommer det att finnas minst en handling i varje akt där ställföreträdaren redovisat vad som skett i uppdraget. Ersätter dagens "redogörelse" och ska kunna föreläggas med vite.
12	Överförmyndaren ska kunna ersätta faktiska kostnader upp till 2% av prisbasbeloppet utan underlag.	En administrativ lättnad för ställföreträdare och överförmyndare men det behöver anges i lag.

13	Överförmyndaren får en skyldighet att göra åtalsanmälan till åklagare vid brott där fängelse är föreskriven påföljd (inklusive hot mot ställföreträdare).	Det finns behov av tydlighet kring detta, inklusive om det förekommer hot mot ställföreträdare.
14	Inför tillägg i 16:10a FB om att även försäkringsbolag och inkassobolag ska lämna upplysningar till överförmyndaren.	Nödvändig förändring. Gäller särskilt barn som sätts i skuld eller där försäkringsmedel utbetalas eller placeras kopplat till ett försäkringsbolag.
15	Inför ordförandebeslut.	Det tar i vissa fall orimligt lång tid att entlediga en olämplig ställföreträdare eller att avgöra tveksamma beslut med mera.
16	Digitala framtidsfullmakter ska införas.	Utredningens förslag kan medföra att framtidsfullmakter kan få större genomslag och gynna digitalisering inom området.

Stockholm 2023-12-14

Sveriges Kommuner och Regioner
(SKR)

Sara Catoni

Chefsjurist

Föreningen Sveriges Överförmyndare
(FSÖ)

Anita Holm

Ordförande

Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare
(RFS)

Jennica Simesgården
Ordförande

Riksförbundet Gode Män och Förvaltare
(RGMF)

Urban Stridfeldt
Förbundsordförande